

IGAZSÁGÜGYI MINISZTER

Iktatószám: XX-AJFO/122/.../2022.

Hivatkozási szám: III/274-3/2022.

**alkotmánybíró
részére**

Alkotmánybíróság

Budapest
Donáti u. 35-45.
1015

Tárgy: válasz az Alkotmánybíróság III/274-3/2022. sz. végzésére

Köszönettel vettem kézhez a III/274/2022. sz. bírói indítvánnyal (a továbbiakban: indítvány) kapcsolatos – III/274-3/2022. ügyszámú – végzését (a továbbiakban: Végzés), amelyben foglaltakkal összefüggésben az alábbiak szerint tájékoztatom.

A Fővárosi Törvényszék bírói tanácsa (a továbbiakban: indítványozó) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 25. § (1) bekezdése alapján kezdeményezett egyedi normakontroll eljárás során indítványában a bírósági végrehajtásról szóló 1994. évi LIII. törvény (a továbbiakban: Vht.) 34. § (2) bekezdés második mondata alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését kérte az Alkotmánybíróságtól. Az indítványozó álláspontja szerint továbbá felmerülhet, hogy a támadott jogszabályi rendelkezés nemzetközi szerződésbe is ütközik.

Mindenekelőtt kiemelendő, hogy az Igazságügyi Minisztérium tiszteletben tartja a bírói függetlenséget, valamint a hatalom megosztásának Alaptörvényben rögzített elvét, ezért – az indítvánnyal, valamint a Végzésben megfogalmazottakkal összefüggő – jogi véleményemet elsősorban az indítványban foglaltakra figyelemmel, azonban az annak alapját képező végrehajtási eljárás keretében hozott határozatokat, továbbá az annak alapjául szolgáló iratok ismeretének, illetve áttanulmányozásának hiányában alakítottam ki.

I. Az Alkotmánybíróság Végzésében foglaltak tekintetében megfogalmazott válasz

I.1. A támadott jogszabályi rendelkezés szabályozásának célja és szükségessége

A Vht. széles körben, többféle jogorvoslatot biztosít a végrehajtással érintett felek részére. A Vht. egyrészt lehetőséget ad a végrehajtás elrendelésével kapcsolatos jogorvoslat előterjesztésére, másrészt a végrehajtás foganatosításával kapcsolatos (végrehajtási kifogás, fellebbezés) jogorvoslatok körét hivatott szabályozni.

A Vht. 217. § és 218. §-a szabályozza a végrehajtási kifogás jogorvoslati lehetőségét. A végrehajtási kifogás a legszélesebb körben alkalmazható jogorvoslati eszköz, amely gyakorlatilag minden törvénysértő végrehajtói intézkedéssel szemben előterjeszhető. A Vht. 217. § (1) bekezdése biztosítja a végrehajtási kifogás előterjesztésének lehetőségét a végrehajtónak a végrehajtási eljárás szabályait és a végrehajtási kifogást előterjesztő jogát vagy jogos érdekét lényegesen sértő intézkedése, illetőleg intézkedésének elmulasztása ellen, amelynek a végrehajtási eljárás lefolytatására érdemi kihatása volt. A végrehajtási kifogást a végrehajtást elrendelő bírósághoz kell előterjeszteni, amelyre az adós vagy egyéb érdekelt jogosult.

A Vht. 217. § (5) bekezdése szerint, ha a kifogás elkésett, nem tartalmazza a miniszteri rendeletben meghatározott szakértői díjelőleg letétbe helyezéséről szóló igazolást, vagy olyan intézkedés ellen irányul, amely nyilvánvalóan nem lényegesen jogszabálysértő, továbbá ha a kifogást az előterjesztő felhívás ellenére hiányosan adja be, a bíróság a kifogást hivatalból elutasítja. E rendelkezés alapján megállapítható, hogy a végrehajtást foganatosító bíróság abban az esetben is hivatalból elutasítja a végrehajtási kifogást, ha az nem tartalmazza a szakértői díjelőleg letétbe helyezéséről szóló igazolást.

A Vht. 140. § (7) bekezdése alapján, ha az ingatlan becsértékének közlésétől számított 15 napon belül végrehajtási kifogást terjesztettek elő, a becsértéket a bíróság – szükség esetén szakértő közreműködésével – állapítja meg. A becsérték megállapításával szemben előterjesztett, a becsérték bíróság általi megállapítására irányuló végrehajtási kifogás előterjesztésével együtt letétbe kell helyezni az igazságügyi szakértő díjának fedezésére szolgáló, a miniszteri rendeletben meghatározott összeget. Ekként rendelkezik a végrehajtási kifogásra vonatkozó rendelkezés is, amely szerint ha a végrehajtási kifogás nem tartalmazza a miniszteri rendeletben meghatározott szakértői díjelőleg letétbe helyezéséről szóló igazolást, vagy olyan intézkedés ellen irányul, amely nyilvánvalóan nem lényegesen jogszabálysértő, továbbá ha a kifogást az előterjesztő felhívás ellenére hiányosan adja be, a bíróság a kifogást hivatalból elutasítja. [Vht. 217. § (5) bekezdés]

Az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 43. § (8) bekezdése alapján a végrehajtási kifogás illetéke 15 000 forint, azonban ha a kifogás alapos, a bíróság a kifogásnak helyt adó döntésében hivatalból rendelkezik a kifogás, valamint a kifogás tárgyában hozott bírósági végzés elleni jogorvoslati eljárás illetékének a kifogást előterjesztő részére történő visszatérítéséről.

Az ingatlan becsértékének bíróság általi megállapítására irányuló végrehajtási kifogás előterjesztésével együtt letétbe helyezendő szakértői díj előlegének összegéről szóló 39/2012. (VIII. 27.) KIM rendelet alapján a végrehajtási kifogást előterjesztő a becsérték bíróság általi megállapítására irányuló végrehajtási kifogás előterjesztésével együtt az igazságügyi szakértő díjának fedezésére letétbe helyezendő összeget a bíróságon kezelt letétekről szóló rendeletnek az igazságügyi szakértői díj letétbe helyezésére vonatkozó szabályai szerint kell a végrehajtási kifogást elbíró bíróság székhelye szerint illetékes bírósági gazdasági hivatal letéti számlájára befizetni. A végrehajtási kifogás előterjesztésekor a végrehajtási kifogáshoz mellékelni kell a befizetés igazolását, amely tartalmazza a becsérték közléséről szóló végrehajtói irat sorszámát és a végrehajtói ügy számát. Lényeges, hogy az ekként letétbe helyezésre kerülő szakértői díjelőleg magasabb, de akár alacsonyabb is lehet, mint amennyi végül a szakértői díja lesz, ha alacsonyabb, akkor a különbözetet az állam előlegezi a szakértő felé a kérelmező fél helyett, ha pedig alacsonyabb, a kérelmező fél részére a különbözet visszajár.

A Vht. 9. §-a alapján a Vht. mögöttes szabálya a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.), amelyet azokra az eljárási kérdésekre kell alkalmazni, amelyeket a Vht. eltérően nem szabályoz. A Pp. 97. § (1) bekezdése alapján jogszabály eltérő rendelkezése hiányában a költségmentesség, a költségfeljegyzési jog, az illetékmentesség és a tárgyi illetékfeljegyzési jog hatálya – kérelem esetén a kérelem előterjesztésétől kezdve – a per egész tartamára, valamint a végrehajtási eljárásra is kiterjed. Ennek megfelelően, ha a felet a végrehajtási eljárásra kiterjedően valamely kedvezmény megilleti, azt a végrehajtható okiraton szükséges jelölni. Kiemelendő, hogy a végrehajtási eljárás során az adós költségmentességet nem élvez, a felmerülő végrehajtási költségeket főszabály szerint az adós viseli, amelyről a Vht. 34. § (1) bekezdése rendelkezik, kivételt képez ez alól például, ha a végrehajtást kérőhöz teljesít az adós közvetlenül, mert ekkor a végrehajtást kérő köteles elsősorban a végrehajtási költségek kielégítéséről gondoskodni és ekként azt a végrehajtó felé megfizetni a hozzá befolyt összegből. Ekkor a végrehajtási költségek megfizetéséért az adós mellett a végrehajtást kérő is egyetemlegesen felel a végrehajtó felé. De ebben az esetben sem mentesül az adós a végrehajtási költségek megfizetése alól, hiszen azokat vagy a végrehajtást kérőn keresztül, vagy közvetlenül köteles megfizetni a végrehajtó felé, mert azok megfizetése minden esetben őt terheli.

A költségmentesség és a költségfeljegyzési jog polgári és közigazgatási bírósági eljárásban történő alkalmazásáról szóló 2017. évi CXXVIII. törvény meghatározza a költségmentesség és a költségfeljegyzési jog igénybevételére vonatkozó részletszabályokat, amely törvény 2018. január 1-jén lépett hatályba a költségmentesség alkalmazásáról a bírósági eljárásban című 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet (a továbbiakban: 6/1986. IM rendelet) hatályon kívül helyezésével egyidejűleg. Ekkor került a 6/1986. (VI. 26.) IM rendeletből a költségmentességre irányadó kizáró szabály a Vht.-be azzal, hogy a korábban a szakértő-becsüs (ingóság) kapcsán alkalmazandó kizáró szabály kiegészült a szakértő (ingatlan) kapcsán alkalmazandó szabállyal is tekintettel arra, hogy a kettő típusú szakértő kirendelése során előlegezendő költségek viselése közti különbség fenntartása indokolatlan volt. Továbbá a kizáró szabály alkalmazásának hiányában – 2018. január 1-je előtt – minden esetben az állam előlegezte meg a szakértő (ingatlan) költségét, amely indokolatlan költségvetési és

adminisztratív terhet rótt az államra, hiszen az eljárás végén – a végrehajtás, mint kényszereljárás kötelezettjének – az adósnak a fizetési kötelezettsége került megállapításra. Kiemelendő ugyanakkor, hogy az állam általi előlegezés biztosításának e körben történő megszüntetése csökkentette az indokolatlanul, alaptalanul benyújtott, az eljárás elhúzódtását célzó és eredményező kérelmek számát.

A végrehajtási eljárás során az adósnak a vagyontárgya azért kerül lefoglalásra, mert az önkéntes teljesítés elmaradása és a részletfizetés útján történő fizetési hajlandóság elmulasztása következtében a végrehajtást kérőnek – akinek bírósági/hatósági eljárásban megítélt követelése érvényesítése érdekében – költségek megelőlegezése mellett végrehajtási eljárást kellett kezdeményeznie. Ebben a kényszereljárásban a felmerülő költségeket az adós viseli és önkéntes teljesítés – akár részletfizetés – hiányában annak a vagyontárgynak a végrehajtási eljárás keretei között történő értékesítéséből kerülnek a költségek kielégítésre, amelynek a becsértéke alapos okból vagy alaptalanul vitatásra kerül.

A végrehajtás során felmerülő költségeket, vagyis a végrehajtási eljárás kezdeményezésével, elrendelésével és foganatosításával felmerülő költségeket minden esetben az adós viseli. A Vht. fentebb már idézett 34. § (1) bekezdés alapja az az eljárásjogban érvényesülő, a Pp.-ben is megjelenő szabály, amely szerint a fél által szükségtelenül okozott költséget maga az azt okozó fél viseli, hiszen a végrehajtási eljárásra az adós önkéntes teljesítésének hiánya okán kerül sor és így az adós szükségtelenül okoz költségeket, amelyeket viselnie indokolt. Olyan esetben, ha a végrehajtási lap visszavonásra vagy a végrehajtási záradék törlésre kerül, akkor a felmerült végrehajtási költségek megfizetése nem az adóst terheli, hanem a végrehajtást kérőt, mert ekkor a törvény megsértésével került kiállításra a végrehajtható okirat vagy egyéb okból alaptalan a követelés és ilyen esetben nem kötelezhető az adós a költségek viselésére.

A végrehajtási költségek vonatkozásában a végrehajtási szakaszban a Pp. általános rendelkezéseit nem minden tekintetben – így a végrehajtási költségek tekintetében sem – kell alkalmazni, mert arra eltérő rendelkezések – a Vht. 34. § (1), (2) és (3) bekezdése – szabályai az irányadók, kivéve ha egy költségekkel kapcsolatos jogkérdésre a Vht. vagy annak végrehajtási szabálya nem nyújt teljes körű választ, akkor a Vht. különös, speciális szabályai mögött a Pp. rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

A Vht. 34. § (1) bekezdése alapján a végrehajtási költségeket főszabály szerint a végrehajtást kérő előlegezi, azonban ez alól vannak kivételek, például ha gyermektartásdíj jogcímű követelés behajtására irányul a végrehajtás, mert ekkor a Magyar Bírósági Végrehajtói Kar előlegez, vagy ha szakértő, illetve szakértő-becsüs közreműködésével felmerülő költségek előlegezése merül fel, mert ekkor az előlegez, aki a közreműködést/intézkedést kérte.

A végrehajtást kérőnek nem kell a végrehajtás elrendeléséért illetéket fizetnie, ha teljes vagy részleges költségkedvezményben részesült, és ebben az esetben az állam megelőlegezi helyette a végrehajtás kezdetén fizetendő költséget is. Azonban nem alkalmazhatók a költségmentesség szabályai arra a foganatosítás során felmerülő végrehajtási költségre, amely a szakértő és szakértő-becsüs közreműködésével vagy az árverésnek a közhírré tételével merült fel, valamint a végrehajtói kézbesítés során sem. Mindazonáltal a végrehajtási eljárás során felmerülő minden költség – végrehajtási költség – megfizetése utóbb az adóst terheli, az előlegező személyétől függetlenül.

Egyúttal arra is indokolt utalni, hogy a végrehajtási eljárás során az alaptalanul előterjesztett kérelmek növekedése, a végrehajtási eljárások indokolatlan elhúzódását is eredményezi, amelynek elkerülésére az elmúlt évek során számos alkalommal törekedett a jogalkotó, hiszen a végrehajtás során két egymással szemben álló érdek – az adós és a végrehajtást kérő érdeke érvényesülésére – kell figyelemmel lenni.

I.2. Az támadott jogszabályi rendelkezés alkotmányossága

Az Alkotmánybíróság felfogása szerint az állami szuverenitás lényegi ismérvei közé sorolható a végrehajtási joghatóság gyakorlása {36/2014. (XII. 18.) AB határozat, Indokolás [39]}.

Az Alkotmánybíróság 3076/2017. (IV. 28.) AB határozatában rögzítette, hogy bírósági végrehajtás útján kell végrehajtani a bírósági határozatokat és jogvitákat eldöntő más szervek, valamint a jogszabályokban meghatározott okiratokon alapuló követeléseket (Vht. 1. §). A bírósági végrehajtás rendszerint jogvitát eldöntő eljáráshoz kapcsolódó olyan polgári nemperes eljárás, amelynek során a bíróság, illetőleg a bíróság mellett működő szerv (bírósági végrehajtó) elsődlegesen vagyoni, de végső soron akár személy elleni kényszerrel juttatja érvényre a kötelezettség teljesítésére vagy biztosítására irányuló jogi szankciót [Vht. 5. § (1) és (3) bekezdései, valamint Vht. 8. § (2) bekezdése]. A bírósági végrehajtási eljárás lefolytatása az állami szuverenitás belső lényegéhez tartozó, közhatalom gyakorlásával együtt járó és az igazságszolgáltatás rendjéhez kapcsolódó állami funkció, amelynek célja bíróság vagy jogvitát eldöntő más szerv döntésének, illetve okiratoknak a hatékony, jogszerű és költségtakarékos végrehajtása. {Indokolás [28]}

Kiemelendő, hogy a Vht. 5. §-a alapján a bírósági végrehajtás során állami kényszerrel is el kell érni, hogy a pénzfizetésre, illetőleg az egyéb magatartásra kötelezett teljesítse a kötelezettségét. A jogszabályok érvényre juttatását tehát az állam kényszerítő ereje biztosítja.

Az Alkotmánybíróság több határozatában is rögzítette, hogy *„a bírósági határozatok tiszteletben tartása, a jogerős bírósági döntések teljesítése – akár jogszerű kényszerítés árán is – a jogállamisággal kapcsolatos alkotmányos értékekhez tartozik. A végrehajtási eljárásban már nem a mindenkit megillető alkotmányos személyi jogokat kell elvont módon védeni, hanem az „ártatlanságában” a megelőző eljárás során megcáfolt jogsértővel szemben kell konkrét törvényes kényszerítő eszközöket alkalmazni. Ha ugyanis a végrehajtási rendszer gyenge és könnyen kijátszható, ez óhatatlanul a bírósági határozatok lebecsüléséhez, jogbizonytalansághoz, a jogtudat romlásához, a jogállamiság sérelméhez vezet”*. [46/1991. (IX. 10) AB határozat, 212.]

Az Alkotmánybíróság a 16/1992. (III. 30.) AB határozatában kiemelte, hogy a jogállamiság azt is megköveteli, hogy az állampolgárnak a törvényekben és a bíróságok által meghozott ítéletek végrehajthatóságában a bizalma megszilárduljon, a végrehajthatatlan ítéletek felhalmozódása pedig ezzel ellentétesen hat (ABH 1992, 101, 102.).

Az Alkotmánybíróság 22/2013. (VII. 19.) AB határozatában megerősítette korábbi gyakorlatát. Az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Alaptörvény B) cikkének (1) bekezdésében foglalt jogállamiság klauzulájában rejlő alkotmányos érték a bírósági és hatósági határozatok tiszteletben tartása, valamint a bírói és hatósági döntésekbe vetett közbizalomnak, illetve e döntések tekintélyének a megőrzése. A bírósági határozatok

teljesíthetősége, illetve annak hatékonysága végső soron a végrehajtás rendszerétől függ. Ebből következik, hogy a végrehajtási jog bizonytalansága vagy erőtlensége egyúttal a bírósági döntések tekintélyének erodálásához, jogbizonytalansághoz, illetve a végrehajtást kérő alapjogainak sérelméhez vezethet. Ennek megfelelően az Alaptörvényben elismert jogbiztonság elvéből fakadó követelmény a hatékony, eredményes és az időszerű végrehajtás biztosítása. {Indokolás [15]}

Hangsúlyozandó, hogy a végrehajtási eljárás során az adós költségmentességet nem élvez, és a végrehajtás során felmerülő költségeket, vagyis a végrehajtási eljárás kezdeményezésével, elrendelésével és foganatosításával felmerülő költségeket minden esetben az adós viseli. A Vht. 34. § (1) bekezdése szerinti ezen rendelkezés alapja az az eljárásjogban érvényesülő, a Pp.-ben is megjelenő szabály, amely szerint a fél által szükségtelenül okozott költséget maga az azt okozó fél viseli, hiszen a végrehajtási eljárásra az adós önkéntes teljesítésének hiánya okán kerül sor és így az adós szükségtelenül okoz költségeket, amelyeket viselnie indokolt.

A Vht. 34. § (2) bekezdése módosításra került a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény hatálybalépésével összefüggő egyes törvények módosításáról szóló 2017. évi CXXX. törvény 20. § (4) bekezdésével. Noha a szakértő (ingatlan) költségét 2018. január 1-je előtt minden esetben az állam előlegezte meg, addig a szakértő-becsüs (ingóság) igénybevételére vonatkozó költségekre költségmentesség nem volt igénybe vehető. A költségmentességet kizáró szabály tehát a 6/1986. IM rendeletből került a Vht.-be azzal, hogy a korábban a szakértő-becsüs (ingóság) kapcsán alkalmazandó kizáró szabály kiegészült a szakértő (ingatlan) kapcsán alkalmazandó szabállyal is tekintettel arra, hogy a kettő típusú szakértő kirendelése során előlegezendő költségek viselése közti különbség fenntartása indokolatlan volt.

E körben hangsúlyozandó, hogy az Alkotmánybíróság a 6/1986. IM rendelet 4. § c) pontjának¹ alkotmányosságát a 773/D/2007. AB határozatában már vizsgálta. Az Alkotmánybíróság e határozatában elutasította a 6/1986. IM rendelet 4. § c) pontjának alkotmányellenességének megállapítására irányuló alkotmányjogi panaszt. Álláspontom szerint az abban megfogalmazott megállapítások jelen ügyben is irányadónak tekinthetők.

E határozat 2. pontjában az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az Alkotmány 57. § (1) bekezdéséből nem következik olyan tilalom, amely megakadályozná, hogy az igazságszolgáltatás működtetési költségek ne lennének a felekre átháríthatóak. **A tisztességes eljáráshoz való jog követelményéből tehát nem vezethető le a perlekedéssel kapcsolatos költségek viseléséből eredő kockázatok teljes kiküszöbölése.** Az Alkotmány 8. §-ával összefüggésben lefolytatott vizsgálata során az Alkotmánybíróság rámutatott arra, hogy a bírósági határozatok tiszteletben tartása, a jogerős bírósági döntések teljesítése a jogállamisággal kapcsolatos alkotmányos értékekhez tartozik. Az Alkotmánybíróság azt is hangsúlyozta, hogy a 6/1986. IM rendelet 4. § c) pontja nem a bírósághoz fordulás jogának

---

¹ 6/1986. IM rendelet 4. § c) pontja alapján „A Pp.-nek, valamint e rendeletnek a költségmentességre vonatkozó rendelkezéseit - a végrehajtási eljárásra vonatkozó eltéréssel [Pp. 86. § (2) bek.], valamint az alábbi kivételekkel - a polgári nemperes eljárásokban is alkalmazni kell. Nem alkalmazhatók ezek a rendelkezések arra a végrehajtási költségre, amely az adós által kért szakértő becsüs közreműködésével vagy az árverésnek az adós által kért közhírré tételével merült fel.”

kizárásáról vagy korlátozásáról szól. Az adós ugyanis a végrehajtási eljárásban is jogosult a bírói út igénybevételére. Itt csupán arról van szó, hogy a végrehajtási szakaszban a Pp. általános rendelkezéseit nem minden tekintetben kell alkalmazni, mert arra külön rendelkezések, a Vht. szabályai az irányadók. A Vht. 34. § (1) bekezdése szerint a végrehajtás kérésével kapcsolatos költségeket a jogosult előlegezi. A Vht. 34. § (2) bekezdése tartalmazza azt a szabályt, hogy a szakértő, becsüs igénybevételére vonatkozó költségek előlegezésére az köteles, akinek ez az érdekkörében felmerült. A 6/1986. IM rendelet 4. § c) pontja erre figyelemmel csupán annyit állapít meg, hogy a szakértő becsüs igénybevételére vonatkozó költségekre a Pp. szabályai nem irányadók. Erre tekintettel érdemi összefüggés nem volt megállapítható az Alkotmány felhívott rendelkezései [Alkotmány 8. §-a és 57. § (1) és (5) bekezdése] és a 6/1986. IM rendelet 4. § c) pontja között. A fentiekre tekintettel az Alkotmánybíróság elutasította a 6/1986. IM rendelet 4. § c) pontja alkotmányellenességének megállapítására irányuló alkotmányjogi panaszt.

Összegzésként megállapítható, hogy az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdéséből nem következik olyan tilalom, amely megakadályozná, hogy az igazságszolgáltatás működtetési költségei ne lennének a felekre átháríthatóak, különösen ha az eljárásra okot ők adtak. A végrehajtási eljárásra ugyanis az adós önkéntes teljesítésének hiánya miatt kerül sor, és az ezzel szükségtelenül okozott költségek az adósnak felróhatóak. A tisztességes eljáráshoz való jog követelményéből nem vezethető le a végrehajtási eljárással kapcsolatos költségek viseléséből eredő kockázatok teljes kiküszöbölése.

A bírói út igénybevételére vonatkozó alkotmányi rendelkezésből csak az következik, hogy - a jogalkotót megillető széles mérlegelési jogkörben - amikor szükséges a perrel kapcsolatos kiadásokra is megfelelő támogatási rendszert biztosítson, olyan mértékben, hogy a költségviselési szabályok folytán a bírói út igénybevétele ne lehetetlenüljön el. A kedvezményekre és mentességekre azonban senkinek nincs alanyi joga. [1106/B/1997. AB határozat, ABH 2003, 1018, 1023.]

A fentiekben bemutatott alkotmánybírói gyakorlat alapján megállapítható, hogy a kedvezményekre, így a költségmentességre senkinek sincs alanyi joga.

1.3. Az indítványozó alkotmányjogi érvelésével kapcsolatban

Az indítványozó álláspontja szerint a Vht. 34. § (2) bekezdés második mondata sérti az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdés, valamint XXVIII. cikk (7) bekezdés által rögzített alapjogokat. Az indítványozó szerint a támadott rendelkezés egyértelműen különbséget tesz a végrehajtási eljárásban a becsérték bírósági megállapítására irányuló végrehajtási kifogás előterjesztésére jogosultak között azok vagyoni helyzetére alapján, ezáltal a jogorvoslathoz való jog tényleges érvényesítését lehetetlenné teszi, hiszen engedélyezhető költségkedvezmény hiányában a bíróságnak érdemi vizsgálat nélkül azok végrehajtási kifogását is el kell utasítania a Vht. 217. § (5) bekezdés alapján, akik a szakértői díj előlegezésére jövedelmi és vagyon helyzetük miatt igazoltan nem képesek.

1.3.1. A jogorvoslathoz való jog

Az Alaptörvény XXVIII. cikk. (7) bekezdése szerint mindenkinek joga van ahhoz, hogy jogorvoslattal éljen az olyan bírósági, hatósági és más közigazgatási döntés ellen, amely a jogát vagy jogos érdekét sérti.

Az Alkotmánybíróság több határozatában kimondta, hogy a jogorvoslathoz való alapjog biztosítását jelenti, ha az eljárásban a törvény garantálja az érintett számára, hogy ügyét az alapügyben eljáró szervtől különböző szerv bírálja el. {14/2015. (V. 26.) AB határozat, Indokolás [30], megerősítette: 18/2020. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [74]}

Az Alkotmánybíróság a 14/2018. (IX. 27.) AB határozatában kimondta, hogy a jogorvoslathoz való jog azt kívánja meg, hogy valamennyi, az érintett jogát vagy jogos érdekét (helyzetét) érdemben befolyásoló határozat felülvizsgálata érdekében legyen lehetőség más szervhez, vagy azonos szerv magasabb fórumához fordulni. Az Alaptörvény megköveteli, hogy a jogorvoslati jog nyújtotta jogvédelem hatékony legyen, vagyis ténylegesen érvényesüljön és képes legyen a döntés által okozott sérelem orvosolására. A 35/2013. (XI. 22.) AB határozat szerint vizsgálni kell a jogorvoslathoz való jog tényleges biztosítottsága vonatkozásában, hogy alkotmányjogi értelemben érdemi tárgykörre vonatkozik-e a bíróság határozata, továbbá hatékony jogvédelmet jelenthet-e a jogorvoslat biztosítása. Ezen felül vizsgálat tárgyává kell tenni azt, hogy a jogorvoslathoz való jog korlátozására alkotmányos indokkal került-e sor, valamint azt, hogy a jogorvoslathoz való jog korlátozásával járó alapjogkorlátozás arányosnak tekinthető-e.

Minden jogorvoslat lényegi eleme a „jogorvoslás” lehetősége, vagyis a jogorvoslat fogalmilag és szubsztanciálisan tartalmazza a jogsérelem orvosolhatóságát. {14/2015. (V. 26.) AB határozat, Indokolás [30]; megerősítette: 18/2020. (VII. 21.) AB határozat, Indokolás [74]}

Az Alkotmánybíróság a 3144/2021. (IV. 22.) AB végzésében a fentiekkel összefüggésben – az irányadó gyakorlata alapján – az alábbiakat hangsúlyozta. „Az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdése alanyi jogot keletkeztet a jogorvoslat igénybevételére mindenki számára, aki a döntés folytán jogát vagy jogos érdekét sértve érzi. A jogalkotó a különböző eljárásokra irányadó törvényi szabályozásokban határozza meg az igénybe vehető jogorvoslati lehetőségeket és azok igénybevételének a módját {22/2014. (VII 15.) AB határozat, Indokolás [95], azonban a jogorvoslathoz való jog tekintetében az Alkotmánybíróság gyakorlata számos követelményt határozott meg, amelynek meg kell felelnie a jogorvoslati rendszernek. E követelmények vonatkozásában az Alkotmánybíróság gyakorlata az Alkotmány alatt és az Alaptörvény hatályba lépését követően is következetes volt. A jogorvoslat egyik elemeként az érdemi, ügydöntő döntések tekintetében a más szervhez vagy ugyanazon szervezeten belüli magasabb fórumhoz fordulás lehetőségének biztosítását rögzítette. {35/2013. (XI. 22.) AB határozat, Indokolás [16]}

Álláspontom szerint az indítványozó által támadott rendelkezés nem a jogorvoslathoz való jog kizárásáról vagy korlátozásáról szól.

A bírósági végrehajtás legitim állami kényszer alkalmazásával, törvényes kényszerítő eszközök útján juttatja érvényre az elismert és kikényszeríthető alanyi jogot az adóssal szemben. Tekintettel arra, hogy a végrehajtás során kerül sor az ezt megelőzően hozott határozatokban megállapított kötelezettség kikényszerítésére, foganatosítására – méghozzá

legitim állami kényszer útján –, kiemelkedő jelentőségű az Alaptörvényben biztosított jogorvoslati jog biztosítása a végrehajtási eljárás során.

Az adós a végrehajtási eljárásban is jogosult a jogorvoslat igénybevételére. A Vht. 217. §-a és 218. §-a szabályozza a végrehajtási kifogás jogorvoslati lehetőségét. A végrehajtási kifogás a legszélesebb körben alkalmazható jogorvoslati eszköz, amely gyakorlatilag minden törvénytörő végrehajtói intézkedéssel szemben előterjeszhető.

A Vht. 34. § (1) bekezdése szerint a végrehajtás során felmerülő költségeket a végrehajtást kérő előlegezi, és az adós viseli. A Vht. 34. § (2) bekezdése tartalmazza azt a szabályt, hogy a szakértő, és a szakértő-becsüs igénybevételére vonatkozó költségek előlegezésére az köteles, aki ezeket az intézkedéseket kérte. A támadott rendelkezés továbbá azt rögzíti, hogy e költségekre a költségmentesség és a költségfeljegyzési jog nem vehető igénybe.

Fentieket összegezve, álláspontom szerint az indítványozó jogorvoslatihoz való joga nem sérült, hiszen az ügyében hozott határozatokkal szemben rendelkezésre áll a hatékony jogorvoslatot biztosító bírói út.

1.3.2. A törvény előtti egyenlőség elve és a hátrányos megkülönböztetés tilalma

Az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdése tartalmazza az általános egyenlőségi szabályt, amely a jogrend valamennyi szabálya tekintetében azért biztosítja az egyenlően kezelés követelményét, mert az egyenlőség végső alapja az egyenlő méltóság. Egy adott szabályozás így abban az esetben nem felel meg az Alaptörvény XV. cikk (1) bekezdésében foglalt mércének, ha végső soron az emberi méltósághoz fűződő jogot sérti. Így a diszkrimináció tilalma nem jelenti azt, hogy minden különbségtétel tilos, hanem azt az elvárást fogalmazza meg, hogy a jognak mindenkit egyenlő méltóságú személyként szükséges kezelnie. Alaptörvény-ellenes megkülönböztetés abban az esetben állapítható meg, ha azonos csoportba tartozó személyi körben és azonos szabályozási koncepción belül az eltérő szabályozásnak nincs észszerű, kellő súlyú alkotmányos indoka, vagyis önkényes. Ez egyúttal azt is jelenti, hogy nem lehet hátrányos megkülönböztetésként értékelni, ha a jogi szabályozás eltérő alanyi körre állapít meg eltérő rendelkezéseket, avagy a megkülönböztetésnek ésszerű indokát adja {3468/2021. (XI. 12.) AB határozat, Indokolás [26]; 23/2013. (IX. 25.) AB határozat, Indokolás [87]}. Ehhez képest az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdése az Alaptörvényben elismert alapvető jogokat az ember megváltoztathatatlan tulajdonságain alapuló hátrányos különbségtétel nélkül garantálja. Az Alaptörvény XV. cikk (2) bekezdésében foglalt szabály így az alapvető jogok korlátozását a személyek közötti különbségtétel alapján tilalmazza. Az alkotmányos szabály az emberek megváltoztathatatlan tulajdonságai tekintetében egy nyílt, vagyis nem kimerítő jellegű felsorolást tartalmaz. Az emberek ilyen megváltoztathatatlan – saját elhatározásától nem függő, többnyire eleve adott – tulajdonságain alapuló, alapjogok tekintetében történő megkülönböztetése a hátrányos megkülönböztetés legsúlyosabb esete. Ilyen különbségtételnek minősül, ha jogszabály alapján képzett, azonos tulajdonságú csoportok az egyén megváltoztathatatlan tulajdonsága szerint különböznek egymástól {42/2012. (XII. 20.) AB határozat, Indokolás [39]–[41]}.

A 9/2016. (IV. 6.) AB határozat alapján a diszkrimináció-tilalom értelmezésénél abból kell kiindulni, hogy egy jogszabálynál elfogadható érvekkel meg kell tudni indokolnia a jogalkotónak „a különbségtétel tárgyilagos mérlegelés szerinti ésszerű okát” {32/2015. (XI.

19.) AB határozat, Indokolás [91]}. A diszkrimináció-tilalomnál elsődleges jelentősége van a csoportképzésnek. Meg kell jelölni, hogy a jogszabály milyen célt kíván elérni, s e cél szempontjából a jogszabállyal érintett alanyi kör milyen jellemzőkkel bíró csoportként határozható meg. A megkülönböztetésről nyilvánvalóan akkor lehet szó, ha a jogszabály alanyi köréből kirekesztésre, vagy a szabályozás következményét illetően megkülönböztetésre kerülnek olyan személyek, akik lényegi jellemzőjük alapján maguk is a szabállyal érintett elsődleges csoportba tartozók.

Álláspontom szerint a támadott jogszabállyal összefüggésben nem lehet megalapozottan arra hivatkozni, hogy az alanyi kör vagyoni helyzetében való megkülönböztetés hiánya miatt sérül a törvény előtti egyenlőség. A Vht. 34. § (2) bekezdése ugyanis a szabályozás szempontjából azonos csoportba tartozó jogalanyok között nem tesz különbséget. Különbségtétel hiányában nem sérülhet a törvény előtti egyenlőség.

A fentiekre tekintettel megállapítható, hogy az indítványozó által kifogásolt rendelkezés nem ütközik az Alaptörvény XV. cikk (1) és (2) bekezdésébe.

1.4. A támadott jogszabályi rendelkezés nemzetközi szerződésbe ütköző tartalmára vonatkozó indítványozó felvetéssel összefüggésben

Az indítványozó szerint, a támadott rendelkezés ellentétes az Európai Unió Alapjogi Chartája (a továbbiakban: Charta) 47. cikk (3) bekezdésében meghatározott követelménnyel is, miszerint „*[a]zoknak, akik nem rendelkeznek elégséges pénzeszközökkel, költségmentességet kell biztosítani, amennyiben az igazságszolgáltatás hatékony igénybeviteléhez erre szükség van.*”

Mindenekelőtt hangsúlyozandó, hogy a Charta 51. cikk (1) bekezdése szerint a Charta rendelkezéseinek címzettjei többek között a tagállamok annyiban, amennyiben az Unió jogát hajtják végre. Az 51. cikk (2) bekezdése szerinti a Charta „*az uniós jog alkalmazási körét nem terjeszti ki az Unió hatáskörein túl, továbbá nem hoz létre új hatásköröket vagy feladatokat az Unió számára, és nem módosítja a Szerződésekben meghatározott hatásköröket és feladatokat*”.

A Charta fenti rendelkezéseinek értelmezése kapcsán az elsődleges kérdés az, hogy a Vht. érintett rendelkezése uniós jogot hajt-e végre, ugyanis csak ebben az esetben vonatkozik rá a Charta 47. cikke.

A költségmentesség vonatkozásában az uniós jog minimumszabályokat határoz meg. A határon átnyúló vonatkozású jogviták esetén az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés megkönnyítése érdekében az ilyen ügyekben alkalmazandó költségmentességre vonatkozó közös minimumszabályok megállapításáról szóló 2003. január 27-i 2003/8/EK tanácsi irányelv (a továbbiakban: Irányelv) célja a határon átnyúló vonatkozású jogviták esetén az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés megkönnyítése, az e jogvitákkal kapcsolatos költségmentességre vonatkozó közös minimumszabályok megállapításán keresztül. Az Irányelvet a határon átnyúló vonatkozású jogviták esetén polgári és kereskedelmi ügyekben kell alkalmazni, a bíróság jellegétől függetlenül, hatálya azonban nem terjed ki az adó-, vám- és közigazgatási ügyekre.

Az Irányelvnek a költségmentesség folyamatosságát előíró 9. cikke értelmében a bíróság székhelye szerinti tagállamban költségmentességet nyújtanak továbbra is – teljes egészében vagy részben – a kedvezményezetteknek az ítélet végrehajtásával kapcsolatosan felmerült költségek fedezésére. A bíróság székhelye szerinti tagállamban költségmentességben részesülő kedvezményezettnek az elismerés vagy végrehajtás szerinti tagállam joga szerint előírt költségmentességet nyújtják. A 9. cikk (4) bekezdés értelmében „a 3. cikk (3) és (5) bekezdésében, és az 5. és 6. cikkben meghatározott alapon a tagállamok rendelkezhetnek a kérelemnek az eljárás bármely szakaszában történő újbóli kivizsgálásáról, beleértve az e cikk (1)-(3) bekezdésében említett eljárásokat is”.

Az Irányelv 14., 17-18. és 20-21. preambulumbekzdése szerint a tagállamok számára biztosítani kell, hogy – az ezen irányelvben meghatározott feltételek mellett – maguk határozzák meg azt a küszöböt, amely fölött egy személy képesnek tekinthető az eljárási költségek viselésére. E küszöböket különböző objektív tényezők, mint például a jövedelem, a tőke vagy a családi helyzet fényében kell meghatározni. A tagállamok számára biztosítani kell annak a lehetőségét, hogy a költségmentesség iránti kérelmet nyilvánvalóan megalapozatlan keresetek esetében, illetve az ügy érdemi része alapján elutasítsák, amennyiben a per előtti tanácsadást felajánlják és az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférés biztosított. Valamely kérelem érdemi részére vonatkozó határozat meghozatalakor a tagállamok a költségmentesség iránti kérelmet elutasíthatják, ha a kérelmező hírnevének megsértése miatt kártérítést követel, de anyagi vagy pénzügyi veszteséget nem szenvedett, vagy ha a kérelem közvetlenül a kérelmező szakmájából vagy önálló vállalkozói tevékenységéből eredő követelést érint. A tagállamok jogrendszerének összetettsége és az azok közötti különbségek, valamint a jogvita határon átnyúló vonatkozású jellege miatt felmerülő költségek nem akadályozhatják meg az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférést. Ennek megfelelően a költségmentességnek a jogvita határon átnyúló vonatkozású jellegével közvetlenül összefüggő költségeket kell fedeznie. Amennyiben a költségmentességet odaítélik, akkor annak a teljes eljárásra ki kell terjednie, beleértve az ítélet végrehajtásával kapcsolatosan felmerült kiadásokat is; a kedvezményezettnek a költségmentességet akkor is meg kell kapnia, ha akár a kedvezményezett, akár a másik fél fellebbez, amennyiben a pénzügyi forrásokra és a jogvita lényegére vonatkozó feltételek továbbra is teljesülnek. A költségmentességet – mind a hagyományos jogi eljárásokban, mind az olyan peren kívüli eljárásokban, mint például a közvetítés – azonos feltételekkel kell odaítélni, ha azok igénybevétele törvény írja elő vagy a bíróság rendeli el.

A fentiekből következően az Irányelv tárgyi hatálya alá tartozó eljárásokban érvényesülnie kell az Irányelv költségmentességre vonatkozó minimumszabályainak. Tekintettel arra, hogy a tagállam ezzel uniós jogot hajt végre, e körben a Chartában foglalt szabályok, így annak 47. cikke is alkalmazandó.

A fentiekkel összefüggésben – amint az I.1. pontban is bemutatásra került – kiemelendő, hogy a Vht. 9. §-a alapján a Vht. mögöttes szabálya a Pp., amelyet azokra az eljárási kérdésekre kell alkalmazni, amelyeket a Vht. eltérően nem szabályoz. A Pp. 97. § (1) bekezdése alapján jogszabály eltérő rendelkezése hiányában a költségmentesség, a költségfeljegyzési jog, az illetékmentesség és a tárgyi illetékfeljegyzési jog hatálya – kérelem esetén a kérelem előterjesztésétől kezdve – a per egész tartamára, valamint a végrehajtási eljárásra is kiterjed.

Ennek megfelelően, ha a felet a végrehajtási eljárásra kiterjedően valamely kedvezmény megilleti, azt a végrehajtható okiraton szükséges jelölni. Kiemelendő, hogy a végrehajtási eljárás során az adós költségmentességet nem élvez, a felmerülő végrehajtási költségeket főszabály szerint az adós viseli, amelyről a Vht. 34. § (1) bekezdése rendelkezik.

A végrehajtási költségek vonatkozásában a végrehajtási szakaszban a Pp. általános rendelkezéseit nem minden tekintetben – így a végrehajtási költségek tekintetében sem – kell alkalmazni, mert arra eltérő rendelkezések – a Vht. 34. § (1), (2) és (3) bekezdése – szabályai az irányadók, kivéve, ha egy költségekkel kapcsolatos jogkérdésre a Vht. vagy annak végrehajtási szabálya nem nyújt teljes körű választ, akkor a Vht. különös, speciális szabályai mögött a Pp. rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni.

Megállapítható tehát, hogy a Vht. hivatkozott rendelkezése megfelel, az Irányelv költségmentességgel kapcsolatban meghatározott minimumszabályának, amely szerint, ha a költségmentességet peres eljárás során odaítélik, akkor annak a teljes eljárásra ki kell terjednie, beleértve az ítélet végrehajtásával kapcsolatosan felmerült kiadásokat is.

A Charta 47. cikk (3) bekezdésében meghatározott követelmény a Vht. érintett rendelkezésére is vonatkozik. Tekintettel arra, hogy a Vht. 34. § (2) bekezdésében meghatározott költségek – amint az az előző pontokban is kifejtésre került – nem akadályozzák meg az igazságszolgáltatáshoz való hozzáférést, ezért a támadott rendelkezés megfelel a Chartában rögzített követelményének.

II. Összegző álláspont

A fentiekben ismertetettekre figyelemmel álláspontom szerint az indítványban szereplő alapjogok sérelme nem állapítható meg, a támadott jogszabályi rendelkezések megfelelnek az alkotmányos követelményeknek.

A késedelmes válaszadásért szíves elnézését kérem.

Budapest, 2022. május „26.”

Tisztelettel:

dr. Varga Judit

